

۵ الی ۱۱ خرداد ۱۳۹۷

هفته ملے بدون دخانیات

تعهد و مسئولیت اجتماعی در پیشگیری از دخانیات

مسئولیت اجتماعی چیست؟

از نظر اجتماعی مسئول بودن یعنی آدم‌ها و سازمان‌ها می‌بایست با اخلاق و با حساسیت نسبت به مسائل اجتماعی، فرهنگی و محیطی رفتار کنند. تلاش برای برقراری مسئولیت اجتماعی، به افراد، سازمان‌ها و دولت کمک می‌کند تأثیری مثبت بر پیشرفت، کار و جامعه داشته باشند.

مسئولیت اجتماعی فردی در مقایسه با مسئولیت اجتماعی گروهی مفهومی جدید است اما قدمتی برابر با قانون طلایی «با دیگران طوری رفتار کنید که دوست دارید با شما رفتار شود» دارد. مسئولیت اجتماعی فردی با ایجاد یک موضع فعال نسبت به تأثیرگذاری مثبت بر دیگران و محیط بیرون از دایره خود بسط می‌یابد. مسئولیت اجتماعی فردی اساس مسئولیت اجتماعی گروهی است زیرا یک اجتماع از افراد تشکیل شده است و در نتیجه فرهنگ مسئولیت اجتماعی را مشخص می‌کند. این رابطه آمیخته بین مسئولیت اجتماعی گروهی و مسئولیت اجتماعی فردی است. افراد از نظر اجتماعی مسئولیت‌پذیرتر شده و در واکنش به این اجتماع‌ها باید برای برآوردن نیازهای افراد مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتری پیدا کنند.

سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO) عنوان می‌کند: در پی افزایش جهانی شدن، ما نه تنها نسبت به آنچه می‌خریم هوشیارتر شده‌ایم، بلکه نسبت به نحوه تولید محصولات و خدماتی که دریافت می‌کنیم نیز آگاهی بیشتری پیدا کرده‌ایم. محصولات و خدماتی که از نظر محیطی مضر هستند، کار کودکان، محیط‌های خطرناک کاری و سایر شرایط غیرانسانی نمونه‌هایی از مسائل و مشکلاتی هستند که مطرح می‌شوند. همه سازمان‌ها و شرکت‌ها که به دنبال سود و اعتبار طولانی‌مدت هستند کم‌کم متوجه می‌شوند که باید مطابق با هنجارهای درست عمل کنند. افرادی که مسئولیت اجتماعی دارند از شرکت‌ها و سازمان‌ها تقاضا دارند که مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتری پیدا کنند.

مسئولیت اجتماعی شرکت/سازمان‌ها

مسئولیت اجتماعی شرکت/سازمان‌ها یعنی مسئولیت آن شرکت/سازمان در پاسخگویی به پیامدهای فعالیتهایی که جامعه را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. منظور از جامعه، همه ذینفعان شرکت/سازمان است. مهمترین ذینفعان شرکت/سازمان که در موقعیت شرکت/سازمان به صورت مستقیم و غیرمستقیم مؤثر هستند عبارتند از مصرف‌کنندگان، کارکنان، مالکان یا سهامداران و جامعه. این موضوع باید به یک فرهنگ سازمانی تبدیل شود تا با رفتن یک فرد از بین نرود و همه اعضای سازمان بدانند که با رفتن آن مدیر هم باید به همین روش عمل کنند؛ به عبارت دیگر مسئولیت اجتماعی شرکت/سازمان یک باور سازمانی است که به دنبال خلق ارزش مشترک بین ذینفعان شرکت/سازمان است و یک پروژه نیست که آغاز و پایانی داشته باشد. نباید برنامه‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی فعالیتی جداگانه از فعالیتهای روزانه کسب و کار شرکت/سازمان باشد. در نمودار زیر ابعاد مختلف مسئولیت اجتماعی آورده شده است.

مسئولیت اجتماعی سازمان در رهبری و فرایندهای درون سازمانی، مأموریت و چشم‌انداز، خط‌مشی‌ها و رویه‌ها، کدهای اخلاقی و مقررات و آیین‌نامه‌های داخلی	بعد مسئولیت اجتماعی در رهبری سازمانی
تامین‌کنندگان و پیمانکاران زنجیره تامین، حقوق مصرف‌کنندگان، سرمایه‌گذاری اجتماعی مسئولانه، مسئولیت در قبال محصول، پرداخت به موقع و صحیح مالیات، نقش در اقتصاد ملی و بهره‌وری مدیریت خرید مسئولانه، لابی کردن مسئولیت‌پذیر	بعد مسئولیت اجتماعی در بازار و صنعت
مشارکت با نهادهای اجتماعی، کمک‌های خیریه و اسپانسرینگ، کمک به بحران‌های اجتماعی، توسعه مشاغل و مبارزه با بیکاری، توجه به حقوق بشر، داوطلبی شرکتی و حمایت از فعالیت‌های داوطلبی کارکنان	بعد مسئولیت اجتماعی در قبال جامعه
ایمنی و سلامتی کارکنان، آموزش و توانمندسازی کارکنان، کار شایسته، حقوق بشر، صداقت و شفافیت عملکرد، جلوگیری از رشوه و فساد مالی	بعد مسئولیت اجتماعی نسبت به کارکنان
کاهش آثار زیان‌بار دارایی‌ها و فناوری‌های سازمان بر محیط زیست (آب، هوا، خاک) و کاهش آلاینده‌گی، مصرف صحیح انرژی، کاهش ضایعات و بازیافت آن، توسعه فناوری‌های سبز و پایداری منابع	بعد مسئولیت اجتماعی در محیط زیست

جملات و نقل قول‌ها در مورد مسئولیت اجتماعی

«من اعتقاد دارم که زندگی من متعلق به کل جامعه است و تا زمانی که زندگی می‌کنم، وظیفه من است که هر کاری از دستم برمی‌آید برای آن انجام دهم. دوست دارم وقتی می‌میرم همه تلاشم را در جهت بهبود جامعه کرده باشم چون هر چه سخت‌تر تلاش کرده باشم یعنی زندگی بهتری داشته‌ام»
جورج برنارد شاو

«انسان عضوی از جامعه، شغل، تمدن یا مذهب است. او فقط یک فرد نیست»
آنتوان دو سنت اگزوپری

«هر کدام از ما فردی برای خود و فردی برای جامعه هستیم، همه ما باید خودمان و دیگران را درک کنیم و از دیگران و از خودمان مراقبت کنیم»
هانیل لانگ

«همیشه نمی‌توان آینده را برای جوانان ساخت، می‌توان جوانیمان را برای آیندگان ساخت»
فرانکلین دلانو روزولت

«هر فرد جایی برای پر کردن در جهان دارد و خیلی مهم است که انتخاب کند آنطور باشد یا نه»

ناتانیل هاتورن

«ماشین فقط به این دلیل ارزش دارد که بیشتر از آنچه مصرف می‌کند، تولید می‌کند، ارزش خودتان را نسبت به جامعه ارزیابی کنید»

مارتین اچ. فیشر

«آدم‌ها به این دلیل خودخواه نیستند که به دنبال منافع خودشان باشند، بلکه با نادیده گرفتن همسایه‌هایشان خودخواه نام می‌گیرند»
ریچارد واتلی

«نمی‌توانیم فقط برای خودمان زندگی کنیم. هزاران رشته ما را با انسان‌های دیگر مرتبط می‌کند»
هرمان ملویل

اسناد بالادستی مرتبط با تعهد و مسئولیت اجتماعی در پیشگیری از دخانیات

سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری:

- ۱-۲- آگاه‌سازی مردم از حقوق و مسؤولیت‌های اجتماعی خود و استفاده از ظرفیت محیط‌های ارائه مراقبت‌های سلامت برای رشد معنویت و اخلاق اسلامی در جامعه
- ۳- ارتقاء سلامت روانی جامعه با ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی، تحکیم بنیان خانواده، رفع موانع تنش آفرین در زندگی فردی و اجتماعی، ترویج آموزش‌های اخلاقی و معنوی و ارتقاء شاخص‌های سلامت روانی.

سیاست‌های کلی خانواده ابلاغی مقام معظم رهبری

- ۱- ایجاد جامعه‌ای خانواده محور و تقویت و تحکیم خانواده و کارکردهای اصلی آن بر پایه الگوی اسلامی خانواده به عنوان مرکز نشو و نما و تربیت اسلامی فرزند و کانون آرامش بخش.
- ۲- پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و عوامل تزلزل نهاد خانواده به‌ویژه موضوع طلاق و جبران آسیب‌های ناشی از آن با شناسایی مستمر عوامل طلاق و فروپاشی خانواده و فرهنگ‌سازی کراهت طلاق

- قانون الحاق دولت ایران به معاهده واحد مواد مخدر ۱۹۶۱ نیویورک
- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون چارچوب سازمان بهداشت جهانی در مورد کنترل دخانیات

تعهد و مسئولیت اجتماعی در پیشگیری از دخانیات:

هر یک از افراد جامعه در برابر دیگری و جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کند و رفتاری که از خود بروز می‌دهد، مسئولیت دارد. از آنجاکه دود ناشی از مصرف دخانیات و نیز بار اقتصادی و اجتماعی که در آینده به جامعه تحمیل می‌کند، افراد بسیاری به خصوص اطرافیان فرد مصرف کننده دخانیات را تحت تأثیر قرار می‌دهد، آشنا شدن با این مفهوم و در نظر داشتن آن در زمان مصرف می‌تواند تا حد زیادی باعث کاهش مصرف گردد.

علاوه بر این، تولیدکنندگان محصولات دخانی، فروشندگان و حتی کشاورزانی که به کاشت توتون می‌پردازند باید بدانند که عمل آن‌ها تا چه حد می‌تواند به افراد جامعه آسیب بزند. به این صورت سعی کنند تا حد ممکن سعی کنند از تبعات و عوارض ناشی از اقدامی که در این خصوص انجام می‌دهند بکاهند؛ مثلاً اگر کشاورزی به این مسئولیت اجتماعی برسد و نسبت به سلامت جامعه تعهد داشته باشد، می‌تواند نوع محصولی را که کشت می‌کند تغییر دهد. یا فروشنده‌ای که در مغازه خود سیگار می‌فروشد، می‌تواند حتی‌الامکان از فروش سیگار به صورت نخی و به افراد زیر ۱۸ سال خودداری کند.

اگر افراد جامعه‌ای به این ستاره گم شده (مسئولیت اجتماعی) دست یابند، آن جامعه در تمام حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و پیشرفت خواهد نمود و به میزان قابل توجهی از تمامی آسیب‌های اجتماعی به‌ویژه مصرف محصولات دخانی، کاسته خواهد شد.

ریشه‌های اجتماعی قلیان کشیدن

نوعاً تفاله‌های تنباکو که باید در زباله دان ریخته و معدوم شوند در قلیان مصرف می‌گردند. پس در اصلی‌ترین بخش، پدیده قلیان که تنباکوی آن است، از زیان‌بارترین و بدترین نوع تنباکو استفاده می‌شود که نمی‌توان آن را کم‌خطر از مصرف سیگار دانست. دیدگاه کارشناسی در امور دخانیات براین است که درصد سرطان زایی از نوع حاد آن در کسانی که قلیان می‌کشند، بیش از افرادی است که معتاد سیگارند. برخلاف تصویری که قلیان را اعتیادآور نمی‌پندارند، این پدیده به علت بالا بودن میزان نیکوتین در خون، خاصیت اعتیادآوری دارد. البته تهیه و تدارک قلیان پیوسته زمان بر است و آسان نیست به همین خاطر، افرادی که از این شیوه دخانیات استعمال می‌کنند، با دشواری‌هایی که رو در روی آنان است، روش ساده‌تر را برمی‌گزینند و گاه گاهی به سراغ قلیان می‌روند. از طرف دیگر کسانی که قلیان را به شکل تفننی استفاده می‌کنند وقتی به سطح خونی خاص نیکوتین می‌رسند و در واقع معتاد به مصرف دخانیات می‌گردند، راهکار آسان‌تری را که همان مصرف سیگار است برای رفع نیاز خود در نظر می‌گیرند و به راستی اعتیاد در قلیان کشی با روی آوردن فرد معتاد به استعمال سیگار نمایان می‌شود. صاحب نظران اجتماعی که مصرف قلیان را یک ضد ارزش فراگیر می‌دانند، براین باورند که قلیان شبیه بازی است و در مصرف آن قبحی وجود ندارد و متأسفانه در میان اقشار جامعه، زشتی ویژه‌ای در پدیده قلیان مشاهده نمی‌شود. تا جایی که در صورت استفاده شدن توسط زن‌ها و بچه‌ها بیشتر به صورت تفنن و تمسخر شبیه می‌گردد.

قلیان کشی، پدیده فعلی جامعه ما نیست. سال‌ها در اقشار مختلف جامعه ایرانی بوده و از آن به عنوان وسیله‌ای برای تفنن و سرگرمی یاد می‌شود و در تاریخچه مصرف قلیان در ایران، اصلی‌ترین قشری که قلیان دامن‌گیر

آنان شده است زنانی بوده‌اند که در حاشیه شهرهای استان‌های جنوبی کشور زندگی می‌کردند. قلیان به خاطر شکل و شمایلی که دارد گاهی برای تزیین خانه‌ها خریداری می‌شود و وسوسه آزمایش آن، خانواده را به سمت قلیان کشی سوق می‌دهد و این در حالی است که این پدیده شیوع مصرفی بالایی ندارد بررسی‌های آماری وزارت بهداشت در سال‌های گذشته در سرشماری شاخصه‌های بهداشت طرح سلامت نشان می‌دهد که در برابر ۲۰ درصد مصرف‌کنندگان سیگار، ۳/۲ درصد معتادان قلیانی هستند و این اختلاف بیشتر به سبب اختصاص محل‌های خاص در سفره‌خانه‌ها و قهوه‌خانه‌ها برای استفاده از قلیان است اگر به شیوه استعمال دخانیات در روش قلیایی بنگریم، درمی‌یابیم که آماده کردن قلیان از حوصله خارج است در خانه‌ها، زن خانواده وظیفه قلیان چاق کردن را دارد و با گسترش آپارتمان نشینی این امکان از آنان سلب شده است و افراد قلیانی برای رفع نیاز نیکوتین خون خود، مشتری ثابت قهوه‌خانه‌ها شده‌اند و از آنجایی که آمد و شد به این مکان‌ها در هر زمان ممکن نیست به مصرف سیگار روی می‌آورند. به باور یکی از کارشناسان سرطان زایی قلیان کشی بیشتر از سیگار است وی می‌افزاید: در قلیان همه عوامل دست به دست هم می‌دهند و آن را خطرناک تر از سیگار می‌کنند. نامرغوب بودن تنباکو، درجه حرارت زیاد، تولید گاز CO_۲ و مکش‌های ریوی و سرطانی مختلف را برای افراد قلیان کش به ارمغان می‌آورد. درجه حرارت و دود ناشی از تنباکو در سیگار حدود ۲۰۰ درجه سانتی‌گراد است و همین دما و حرارت در قلیان بسیار بالاتر درجه بندی شده است از سویی زغال‌های نیمه سوخته و سوخته آتش‌دان قلیان، گاز مونواکسید کربن را مستقیماً به بدن انتقال می‌دهد و احساس گیجی بعد از مصرف تنباکو که افراد آن را نشانه مرغوبیت تنباکو می‌دانند در واقع از گاز CO_۲ است. یکی دیگر از مضرات قلیان، برخاسته از اسانس‌های شیمیایی با بو و مزه میوه‌ای است که این نوع توتون‌ها بر اثر حرارت

بالا هیدرولیز می‌شوند. در قلیان کش‌ها، سرطان‌های دهان، حلق و حنجره بیشتر دیده می‌شود و در قلیان همانند پیپ و چپق چون حرارت در راه‌های تنفسی فوقانی بسیار اثر می‌گذارد، دهان، حنجره و حلق در معرض خطر بیشتری هستند و این در حالی است که سرطان‌های ریوی در افراد سیگاری بیشتر نمود پیدا می‌کند مواد بیماری‌زایی که از تنباکوی عادی و میوه‌ای متصاعد می‌شود، سازوکار (مکانیسم) دفاعی بدن را از بین می‌برد و با مساعد شدن زمینه برای بیماری‌ها افراد به برونشیت و انسداد ریوی حاد مبتلا می‌گردند در مصرف قلیان مکش ریوی است و باید ریه‌ها را پر کرد. در حالی که برای سیگار، مکش دهانی هست و دود آن قورت داده می‌شود؛ بنابراین دود قلیان که مضرتر است با مکش ریوی عمیق‌تر تا انتهای‌ترین خانه‌های ریه نفوذ می‌کند و گاز مونواکسید کربن باعث به وجود آمدن زمینه سرطان در خون شده و با غلظت خون، فشار آن نیز پایین آمده و نوسان پیدا می‌کند.

در زمینه خاصیت آب در قلیان باید گفت برخلاف دیدگاههایی که از طرف مصرف کنندگان تنباکو در روش قلیان مطرح می‌شود، آب قلیان در پایین بودن زیان‌های تنباکو، نقش اساسی ندارد، آب در واقع دو کار انجام می‌دهد ابتدا اینکه دمای دود را پایین می‌آورد زیرا محفظه آتش‌دان دمای بسیار بالایی دارد که این امر استعمال دود ناشی از تنباکو را غیرممکن می‌کند، از طرف دیگر آب، نقش صافی (فیلتر) سیگار را بازی می‌کند و مقداری از تار یا قطران حاصل از سوختن تنباکو را می‌گیرد که کدر شدن آب پس از قلیان کشی به خاطر حل شدن قیر دوده و جرم در آن است این دو عمل که آب قلیان در آن دخیل است هیچ تأثیری برای جلوگیری از رسیدن مواد بیماری‌زا به بدن ندارد و تنها تنباکو را قابل استفاده می‌کند.

روانشناسی معتقد است که قلیان خود انگیزه و کشاننده اصلی نیست کشاننده اصلی، خوش گذراندن است که به تدریج جنبه اعتیاد پیدا می‌کند روی آوردن بر چنین خوشگذرانی‌های ناشی از بیکاری و بی مسئولیتی بیشتر افراد است یعنی فردی که در محیط خانه هیچ نوع مسئولیتی از او خواسته نمی‌شود فضای زندگی‌اش را از اینگونه خوشی‌ها پر می‌کند و برای تخلیه روانی نیز در بین بسیاری از خانواده‌ها بخصوص قشر مرفه محدودیتی وجود ندارد لذا اینگونه اقشار به چنین پدیده‌ای روی می‌آورند و اقشار متوسط و پایین هم از آنان پیروی می‌کنند. این مسئله در بین دختران بیشتر جنبه «مُد» پیدا می‌کند برای اینکه جلب توجه می‌نمایند. مهم جدید بودن این پدیده در شهرهای بزرگ در بین دختران است و گرنه جنبه زیبایی ندارد. دختران نیز به گروه همسالان خود نگاه می‌کنند و می‌خواهند احساسات پسرانه مقابل با محدودیت‌های دخترانه و ابراز استقلال را در خودشان تقویت کنند؛ اما بیشتر در میان افرادی ظاهر می‌شود که انگیزه خاصی برای زندگی کردن ندارند و در مقابل هم نه مسئولیتی دارند و نه کاری در خانواده بلد هستند. در زمان‌های قدیم در مجالس خاصی قلیان می‌کشیدند و مربوط به برخی

افراد بود ولی امروزه متأسفانه جوانان که زندگی فانتزی را ترجیح می‌دهند، در واقع همان مراسم قهوه‌خانه‌ها را به کافی شاپ‌ها تبدیل کرده‌اند، البته اینکه چرا خوشی و شادی را در استفاده از دود تعبیر می‌کنند، جای تأمل دارد، اما خود این استفاده باعث توقف بیشتر در مکانی می‌شود که اوقات فراغت افراد را پر می‌کند و ممکن است شکارگاه آنانی شود که می‌خواهند خلوتگاه‌های اعتیاد را پشت عرصه قلیان فراهم کنند خود پدیده قلیان به تنهایی آسیب اجتماعی به حساب نمی‌آید اما جوان‌هایی که قدرت دفاع از خود و توانایی نه گفتن بدین گونه دام‌ها را ندارند در پشت قلیان در معرض آسیب‌های اجتماعی بزرگتری قرار می‌گیرند. پیامدهای مطالعات صورت گرفته چنین می‌نماید که میزان گاز دی اکسید کربن در خون مصرف کنندگان قلیان، بیشتر از سیگاری‌ها بوده و مقدار نیکوتین موجود در قلیان به مقدار چشمگیری بیش از سیگار است.

تعهد و مسئولیت اجتماعی در پیشگیری از دخانیات

هفته ملے بدون دخانیات

